

Табл. 4. Розподіл площі вкритих лісовою рослинністю земель за групами віку, %

Адміністративні області	Молодняки 1 групи	Молодняки 2 групи	Середньовікові	Пристигаючі	Стиглі і перестійні
АР Крим	3,85	9,19	20,57	16,24	50,15
Вінницька	9,37	21,14	47,30	12,02	10,17
Волинська	7,66	26,57	43,69	16,54	5,55
Дніпропетровська	6,96	26,47	30,68	11,30	24,58
Донецька	7,32	22,67	41,32	12,17	16,53
Житомирська	9,47	22,94	40,88	17,14	9,57
Закарпатська	39,46	8,56	28,74	8,27	14,97
Запорізька	10,43	21,65	24,64	12,18	31,11
Ів.-Франківська	11,98	36,46	33,05	11,23	7,29
Київська	7,01	21,11	47,62	14,03	10,22
Кіровоградська	6,45	19,11	54,61	7,05	12,78
Луганська	5,40	23,29	42,85	11,98	16,47
Львівська	8,14	20,50	48,26	15,22	7,87
Миколаївська	13,44	34,96	32,58	7,78	11,24
Одеська	8,84	17,39	46,09	7,65	20,02
Полтавська	4,66	16,49	61,82	7,46	9,57
Рівненська	8,34	25,32	37,97	18,08	10,28
Сумська	5,29	14,48	54,50	18,54	7,18
Тернопільська	8,33	28,71	44,13	11,25	7,58
Харківська	4,11	16,62	64,98	7,91	6,38
Херсонська	16,90	52,98	9,10	3,47	17,54
Хмельницька	10,59	23,73	39,63	14,68	11,38
Черкаська	6,86	19,58	53,46	11,16	8,94
Чернівецька	7,36	20,08	33,20	14,98	24,38
Чернігівська	6,61	15,40	45,78	22,59	9,62

В цілому наведені вище характеристики лісоресурсної бази у різних регіонах України вказують на значну їх мінливість за площею і характеристикою лісового фонду.

УДК 630.21

О.І. Каспрук – УкрДЛТУ

ІСТОРИЧНО-СТИЛЬОВИЙ АНАЛІЗ ГЕНЕЗИСУ САДОВО-ПАРКОВИХ ЛАНДШАФТІВ МІСТ

Багато міських насаджень (парки, сквери, бульвари, вуличні алеї) перебувають у віці старіння і потребують консерваторських заходів – консервації, реставрації і реконструкції. Назріла необхідність розробки нових проектів розвитку комплексних зелених зон міста з прогнозом не менше, ніж на 50 років (період переходу основної маси зелених насаджень післявоєнного періоду у вік старіння).

О.І. Kaspruk – USUFWT

Historical-stylistic analysis of urban garden-park landscapes development

We have a good outgoing situation for the realization of the modern green economy idea in the garden-park complexes of the great urban areas of the Western Ukraine, esp. in Lviv. In that case we can see all the historical stiles of garden-park landscapes, as middle centuries as well modernity and socialistic realism ones. However we should take in account all the backgrounds existing in that area, as historical ones, also esthetics, rationality of using choices and cultural landscape conservation.

Початок влаштування садів у нашій країні губиться у глибині віків. З історичних джерел відомо, що ще у дослов'янський період на території України існували плодові сади, а у районах Причорномор'я ще за 5 століть до нашої ери була відома культура винограду.

Садівництво в Київській Русі, за даними літописних джерел, стає помітним в XI ст. З "Повести временных лет" довідуємося, наприклад, про садівника Микулу, який заклад яблуневий сад при Києво-Печерській оселі. На початку XI ст. плодовий сад закладений при церкві Спаса у с. Берестовому, а в XI-XII ст. відомі сади при Софійському соборі, Видубецькому монастирі та ін. Це були, очевидно, невеликі внутрішні сади, оточені будовами і галереями, де вирощувались переважно плодові дерева, городні і лікарські рослини та, можливо, деякі квіти. На початку XII ст. літописні джерела відмічають появу у монастирських садах Києва вишні, культура якої успішно розвивається протягом усіх наступних століть.

Про стан і розвиток садівництва в XIII-XV ст. дуже мало відомостей, що пояснюється перебуванням руських земель під татаро-монгольським нашествям, яке надовго загальмувало їхній економічний і культурний розвиток, а разом з тим і садівництво, яке, проте, не зникло. Так, на Поділлі, Волині та у районах Прикарпаття і Карпат, куди орди татаро-монгольських кочівників проникали рідше, садівництво розвивалось краще. Поряд з утилітарними плодовими садами навколо або всередині окремих оборонних замків і фортець, споруджених у XIII-XIV ст. на українських землях польськими і литовськими феодалами, закладались іноді й декоративні сади. Від цих садів тепер не лишилося й сліду, проте деякі старі гравюри, записи мандрівників і мемуаристів свідчать про їх існування (Липа, 1961).

Чимало декоративних садів і парків виникло у XVI-XVII ст. у феодалних володіннях на Правобережній Україні (Поділля, Волинь, Галичина). Парки й сади у той період будуються переважно у регулярному або французькому стилі під впливом французької школи. У такому парку чи саду розміщувались, як правило, палац або якась інша головна споруда, що оточувалась квітковим партером, басейнами, скульптурними прикрасами та різними малими архітектурними формами.

Регулярне (геометричне) планування з метою збагачення пейзажу інколи доповнювалося в умовах гірського рельєфу влаштуванням терас, підпірних стін, розкішних в'їзних брам тощо.

Перші публічні сади появилися на розритих валах Парижа, Варшави, Кракова. Після знесення мурів у Львові з боку Полтви з'явився перший пояс зелених насаджень. Уздовж річки були висаджені італійські тополі, а на засипаних землею оборонних валах – алея з лип і каштанів. Мабуть, тоді і виникла ідея створення зеленого кільця навколо середньовічного міста. У 1820 р. на розкопаних оборонних валах східної сторони був створений парк, що тягнувся від монастиря Бернардинів майже до стін монастиря Бенедиктинок.

Впродовж 1821-1826 рр. місто із запалом займалося благоустроєм і озелененням. У цей період засипано глибоку лошину біля монастиря Бенедиктинок, схили якої обсаджено деревами. Звідси потягнулося вздовж вулиць оздобне зелене пасмо до Високого Замку. Проводився благоустрій парку біля Старої стрільниці на Вовчій горі, посадженого у 1775 р.

Особливе місце у зеленому оточенні Львова займає парк на Замковій горі, який мав дуже своєрідний природний та штучний рельєф. У 1830 р. тут було засипано яр, що розділяв так звані Замкову та Замкову гори, заліснено схили і впоряд-

дковано алеї на нижній терасі парку. До 300-ліття Люблінської унії розібрано руїни давнього замку, сплановано верхню терасу та насипано пам'ятний курган, що став найвищою точкою парку та й міста у цілому (413 м н.р.м.). До нашого часу зберігся і будинок садівника, який знаходиться у партерній частині парку, де ростуть багато екзотів – магнолія, аралія, гінкго, катальпа, піон деревовидний та інші. Підступи до верхньої тераси – це зелений масив із широколистяних порід. Доріжки-серпантини обвиваючи гору, ведуть на її вершину (Кучерявий, 1999).

Сьогодні парк потребує постійного догляду, і хоча певні роботи проводилися у міжвоєнний та повоєнний періоди, стан його залишається незадовільним.

Парк ім. Івана Франка – найстаріший парк у Львові. Завдяки багатій історії та значній ландшафтній цінності його відносять до найцікавіших старовинних парків Європи. Парк, закладений у другій половині XVI ст. родиною львівських патрициїв Вольф-Шольцовичів, особливо розбудовується за часів піклування Антоніо Масарі (консул Венеційської республіки у Львові, зять родини Вольф-Шальцовичів), який і реконструює його за італійськими взірцями паркобудування. Обладнавши прекрасний парк, Масарі дарує його місту для того, щоб ним могли користуватися всі його мешканці. Таким чином, парк став чи не одним з перших міських, а не приватних парків у Європі.

У наш час парк ще двічі реконструювався: у 1960-х роках, коли було споруджено пам'ятник Іванові Франку, та 1980-х роках, коли здійснювалися роботи за проектом СПКБ Львівського політехнічного інституту (Койнов, 1963, Кучерявий, 1984).

У старій забудові міста на вузьких вулицях дуже мало бульварних посадок. Бульвар на проспекті Свободи створено ще у кінці минулого століття вздовж закованої у каналізаційний колектор річки Полтви. До закриття русла він мав вигляд берегової зеленої смуги, розміщеної між кріпосною стіною і річкою. Основу бульвару створює дворядна алея каштанів. Вздовж обох проїзних частин вулиці створена однорядна посадка із каштана, клена, ясени. Між зовнішніми рядами дерев і центральною алеєю територія бульвару спланована у ландшафтному стилі. На зеленому фоні газону розмістилися гарно квітучі дерева і чагарники – слива Піссарда, бузок, деліція, лірвілла, спірея Ван-Гутта.

Сквер на площі Б. Хмельницького (площею 1,7 га) закладений наприкінці минулого століття на стику 3-х вулиць. В основі планування скверу лежить ландшафтна організація. Високі групи шпилькових і листяних дерев розміщені на кутах куртин із врахуванням утворення окремих перспектив. По периметру висаджені густокронні дерева і куші. У насадженнях використано понад 50 деревно-чагарникових порід. Сквер є оптимальним місцем короточасного відпочинку і тому реконструкція, яку проводять архітектори В.В. Павлова і В.М. Чертик, є вкрай необхідною.

Сквер "На валах" – типовий транзитно-рекреаційний сквер. Заснований у 1821 р. на місці старих оборонних валів, він є частиною першого зеленого кільця навколо середньовічного міста (Кучерявий, 1984). Ландшафтний стиль організації території (2,75 га) найбільш вдало підкреслює специфіку будови цього чудового куточка відпочинку у центральній частині міста. Незважаючи на доволі вузьку смужку землі, відведеної під сквер, парковим архітектором вдалося створити композиції із застосуванням незначної кількості листяних і шпилькових порід. Високу декоративну оцінку треба дати солітерним видам чагарників. За старовинною Пороховою баштою розбиті спортивні майданчики. Розгалужена сітка доріжок – прекрасне місце для прогулянок.

Ідея створення другого зеленого кільця міста, що об'єднує всі насадження на межі міста стала реальною у середині XX ст. Для формування цих паркових композицій використовувалися екзоти і різноманітні садові форми.

Історико-стильовий аналіз генезису міських ландшафтів, у тому числі й садово-паркових, показує, що міста заходу України (і особливо найстаріше з них – Львів) пройшли шлях розвитку, характерний для європейських міст з їх архітектурними стилями: середньовічним, бароковим, класичним, романтичним, модерністським і еклектичним.

Історичний стан садово-паркового будівництва великих міст заходу України, особливо Львова, де простежуються всі історичні стилі садово-паркової архітектури – від середньовіччя до сучасного модернізму і соцреалізму, є основою для ведення сучасного зеленого господарства на принципах історизму, естетичних уявлень, раціонального використання, охорони природного культурного ландшафту. Основні елементи садово-паркових композицій та відбір для них рослинного матеріалу склалися в епоху ренесансу, бароко, романтизму і тільки удосконалилися в епоху еклектики (XIX ст.) та сучасного модернізму. Система міського озеленення міста Львова і меншою мірою Чернівців, Івано-Франківська, Ужгорода, Луцька, Рівного, Тернополя, що почала формуватися у минулому столітті, отримала свій розвиток у радянський період, особливо в 50-70-их роках. Розвиток зеленого господарства у ширину послабив його розвиток у глибину, спрямований на якість зелених насаджень, особливо його естетичних і санітарно-гігієнічних якостей.

Література

1. Липа О.Л. Сади і парки України// Парки, пам'ятки та їх охорона. – К., 1961. – 51 с.
2. Койнов М.М. Орфографический очерк Львова// Географический сборник. Львов: Изд-во Львовского ун-та, 1963. – Вып. 7. – С. 54-64.
3. Кучерявий В.А. Природная среда города. – Львов: Вища школа, 1984. – 144 с.
4. Кучерявий В.П. Урбоскологія. – Львів: Світ, 1999. – 359 с.

УДК 630*24: 631.43: 582.475

Асист. Є.О. Кременецька, канд. с.-г. наук;
проф. В.Є. Свириденко, канд. с.-г. наук – НАУ, м. Київ

ВПЛИВ РІЗНИХ СПОСОБІВ ТА РЕЖИМІВ ДОГЛЯДОВИХ РУБАНЬ НА ФІЗИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ҐРУНТУ В МОЛОДИХ СОСНОВИХ НАСАДЖЕННЯХ

Встановлено, що фізичні властивості поверхневого шару ґрунту на секції із лінійним доглядом рубанням є кращими, ніж на контролі та на секції із селективним рубанням. Проведено порівняння фізичних властивостей ґрунту у молодих соснових насадженнях з перестійними еталонами.

E.O. Kremenetska, V.E. Sviridenko – National Agricultural University, Kiev

Impact of different methods and regimes of intermediate treatment in 38-year pine stands on physical properties of soil

It has been determined that soil's physical properties of surface layer at section with linear method are better compared to both at control and section with selective method. Soil's physical properties of 38-year pine stands have been compared to the best mature pine stands.